

Tehy ry
PL 10
00060 TEHY

Lausunto 21.1.2020

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
kirjaamo.stm@stm.fi

Viite: STM079:00/2019. Kuulemistilaisuus asiakasmaksulain uudistamisesta 20.1.2020

LAUSUNTO ASIKASMAKSULAIN UUDISTAMISESTA

Asiakasmaksulain uudistaminen hallituksen kirjauksen mukaisesti poistamalla hoidon esteitä, lisäämällä maksuttomuutta sekä laajentamalla ja kohtuullistamalla maksuja on tärkeää ja kannatettavaa. Näin voidaan lisätä kansalaisten terveyden tasa-arvoa.

Maksutaakkaa tulisi keventää erityisesti **pienituloisilla**, jotka käyttävät suurituloisia enemmän julkisia terveyspalveluja. Asiakasmaksut eivät saa olla esteenä palveluihin hakeutumiselle. Perustuslain (1999/731 19§) mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Henkilön taloudellinen tilanne ei saa olla esteenä palveluihin hakeutumiseen. Asiakasmaksujen suuruus on Suomessa huomattavasti korkeampi verrattuna moneen muuhun maahan (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018).

Uudistuksen pohjana on rauennut HE 319/2018, jonka uudistukset olivat pääosin kannatettavia. Aiempi esitys, että palveluista voi periä maksuja ainoastaan, jos se on mainittu laissa, tulee kirjata myös valmisteilla olevaan lakiin.

Nyt esitetyn keskeisten uudistusten alustava suunnitelma on kaikkienensa kannatettava seuraavin perusteluin.

Terveyspalvelut:

Hoitajakäynnit maksuttomiksi perusterveydenhuollossa

Tehy on jo aiemmissa lausunnoissa esittänyt, että hoitajavastaanotot olisivat aina maksuttomia. Se edistää palvelujen saatavuutta ja myös paljon palveluja käyttävien ja heikommassa taloudellisessa asemassa olevien hoitoon hakeutumista. Se voi myös osaltaan edistää tarkoituksenmukaisen työnjaon kehittymistä.

Samoin **fysioterapeuttien suoravastaanotot** tulisi olla maksuttomia. Tehyn tekemän selvityksen (2018) mukaan suurin osa organisaatioista (73%) peri asiakkaalta maksun (11,50€) fysioterapeuttien suoravastaanotoista. Fysioterapeuttien suoravastaanotot tarkoittavat tilannetta, jossa asiakkaat (lähinnä tule-oireiset) ohjataan suoraan fysioterapeutin vastaanotoille lääkärikäynnin sijaan.

Suun terveyden edistämisen -käynnit tulisi olla myös maksuttomia. Nykyinen asiakasmaksurakenne saattaa estää tarkoituksenmukaisen toiminnan ja työnjaon kehittymisen. Tästä syystä olisi hyvä, että suun terveydenhuollon asiakasmaksuja arvioidaan ja kehitetään.

Alaikäisten poliklinikkakäynnit maksuttomiksi

On kannatettavaa, että ehdotuksen mukaisesti sairaanhoidon palvelujen maksuttomuus laajenisi koskemaan kaikkia alle 18-vuotiaiden palveluja.

Selkiytetään perusterveydenhuollon avosairanhoidon mielenterveystyön maksuttomuutta

On tarpeellista, että avosairanhoidon mielenterveystyö on maksutonta kaiken ikäisille. Palveluihin hakeutuminen on monesti mielenterveyspalveluja tarvitseville haasteellista, joten palvelujen maksuttomuus voisi alentaa kynnystä hakeutua palveluihin.

Aikaisemman HE:n mukaisesti päihdehuolto ja osavuorokautisesti laitoksessa annettu **päihdehuolto tulisivat olla maksuttomia**. Kannatamme tätä edelleen ja maksuttomiin palveluihin tulee lisätä vielä **raskaana olevan äidin laitoksessa annettu päihdehuolto**, jotta syntyvän lapsen terveyttä voitaisiin suojella kaikin mahdollisin keinoin.

Maksukaton laajentaminen:

Suun terveydenhuoltoon

Suun terveydenhuollon käyntimaksujen ja hoitotoimenpiteiden lisääminen maksukattoa kerryttäviin palveluihin on kannatettava asia. Tämä voi edistää paljon palveluja käyttävien tarpeen mukaisten suun terveydenhuollon palvelujen käyttöä. Henkilöillä, joilla maksukatto täytyisi muutenkin, voidaan kastoaa, että he saavat jatkossa suun terveydenhuollon maksutta.

Tilapäiseen kotisairaanhoitoon ja tilapäiseen kotisairaalahoittoon

On kannatettava ehdotus.

Terapioihin

On kannatettavaa. Yksilökohtaisen asiakasmaksuja laskutettaessa palveluntuottajia tulee riittävästi ohjeistaa, että käynnit, jotka koostuvat pelkästään toimintakyvyn arvioinnista, ohjauksesta ja neuvonnasta sekä kuntoutusohjauksesta pitää maksuttomuutensa takia eritellä erikseen.

Tiettyihin etäpalveluihin

Etäpalvelujen käyttöönotto on suositeltavaa. Ne eivät kuitenkaan saa lisätä asiakkaille uusia asiakasmaksuvelvoitteita. Esimerkiksi palveluohjauksen tai neuvonnan tulee olla edelleen maksutonta, vaikka se toteutuisi etänä.

Maksukaton seurantajaksena juokseva yksilöllinen tapa olisi oikeudenmukaisempaa kuin kalenterivuosi.

Tästä voi aiheutua kohtuuttomia kustannuksia asiakkaille, joiden maksut ovat alkaneet tai lisääntyneet loppuvuodesta. Samoin monia palveluita käyttäville kerääntyy alkuvuodesta suuret laskut ennen eri maksukattojen täyttymistä, sen takia mahdollisuus maksujen jaksoittamiseen tulee kirjata lakiin. Tietojärjestelmiä tulee kehittää niin, että ne mahdollistavat maksukaton yksilöllisen seurannan ja jaksoittaisen laskutuksen.

Tulevaisuudessa myös lääke- ja kuljetuskustannusten maksukatot tulisi yhdistää sosiaali- ja terveydenhuoltomaksujen maksukattoon. Tämä helpottaisi paljon eri palveluja käyttävien maksujen seurantaa ja mahdollistaisi niiden kohtuullistamisen.

Pitkäaikaishoito:

Pitkäaikaisten asumispalvelujen (myös pitkäaikainen tehostettu palveluasuminen) maksut lakiin

Kannatettava lisäys ja vastaava ehdotus myös lyhytaikaisiin asumispalveluihin on säilytettävä. Pitkäaikaisten asumispalvelujen maksujen kirjaamisesta lakiin on jo viitattu mm. vanhuspalvelulain uudistamisen suunnittelussa. Tällä hetkellä käytännöt ovat kirjavat ja maksut ovat saattaneet nousta todella korkeiksi.

Kotona annettavalle palvelulle maksutaulukko

Kotiin vietävien palvelujen määrä lisääntyy, joten on tärkeää, että palveluista perittävät maksut on määritelty myös lain tasolla. Tämä lisää yhdenmukaisuutta eri alueiden välillä.

Maksujen huojentaminen:

Säädetään kunnan velvollisuudesta huolehtia, että asiakas saa tiedon huojentamissääntelystä

On tärkeää, että kunnat huolehtivat riittävästä huojentamissääntelyn tiedottamisesta, jotta palveluntuottajat antavat asiakkaalle tiedon maksun alentamisesta ja perimättä jättämisestä siten, että asiakas ymmärtää tiedon.

Olisi hyödyllistä, että *asiakassuunnitelmaa* laadinnan yhteydessä arvioitaisiin aina myös asiakkaan asiakasmaksujen maksukyky.

Oikaisuvaatimusohjeen liittäminen kunnan antamaan kirjalliseen päätökseen maksun alentamisesta tai perimättä jättämisestä on hyvä käytäntö.

Lisäksi asiakasmaksulaissa tulee säilyttää *apuvälineet ja apuvälinepalvelut* sekä pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarkoitetut *hoitotarvikkeet* maksuttomina.

Helsinki 21.1.2020

Millariikka Rytkönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
johtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Outi Töytäri, kuntoutusalan asiantuntija, outi.toytari@tehy.fi, p. (09) 408215057